

qual condueix per primera vegada a feliç terme la poesia èpica castellana al grandios camp dels estudis comparatius sobre els orígens de totes les literatures, mètode que iniciat a Alemanya s'ha propagat a tot Europa, contribuint en gran manera al general floreixement de les literatures europees.

D'un gran encert és l'estàtua simbòlica elegida a Milà i Fontanals en la seva ciutat nadiua, en la que es representa a la poesia popular catalana i la èpica castellana coronant a l'insigne historiador.

Com a poeta és autor de poesies tan belles com «La complanta d'En Guillem» i «La cançó del Pros Bernat», aquesta última molt original i delicada.

La principal finalitat, però, d'aquest article, és glossar l'obra de Milà i Fontanals com a Mestre.

Era Milà home d'excessiva humilitat. Va consagrar tota la seva existència a la formació intel·lectual de la joventut, essent mestre de tota una brillant gernació d'hàbils conreadors de les nostres belles lletres.

Amb el sol nom de Menendez i Pelayo en tindriem suficient per a palesar la grandiosa tasca del Mestre, però per a major glòria seva, són en nombre considerable els seus deixebles il·lustres: Rubió i Lluc, Franquesa i Gomis, Grau i Vallespinós, Bertran i Bros, Miquel i Badia, Mossèn Costa i Llobera, Obrador i Beunàsser, els germans Permanyer, el bisbe Torres i Bages, Joan Maragall, Nogués i Taulet i molts d'altres, representants tots de les diverses branques de la cultura pàtria.

Prova palesa de la gran catalanitat de Milà i Fontanals és el fet de que havent sortit a oposició les càtedres d'Estètica i Literatura de les Universitats de Madrid, Barcelona i Sevilla, després de brillants exercicis va obtenir el número u per unanimitat, cosa que li donava dret a ésser catedràtic de la Universitat Central, i malgrat tot això va preferir la càtedra de Barcelona.

Dotat Milà d'un bon gust i intuïció eclèctica, lliure de tota mena d'apriorismes, va formar i donar a conèixer la seva escola, que tan aventatjats deixebles va produir.

En el seu llibre «Estètica» s'hi manifesta la gran abundància d'observació psicològica, resultat de la seva experiència personal i formada amb una intensa i reposada reflexió.

Milà i Fontanals, a més d'una sòlida cultura, tenia una altra gran qualitat que va contribuir poderosament a crear la seva autoritat de Mestre: la de posseir una gran modèstia i sobrietat.

Era molt prudent en emetre judicis, enemic d'inútils controvèrsies i respectuós amb l'adversari. Sostenia el seu criteri amb fermesa però sense arrogància i especialment amb una gran benavolència, sabent acomodar-se a la mentalitat del deixeble.

Milà i Fontanals tenia arrelat l'absolut convenciment de que jamai el mestre ha de pretendre imposar-se al deixeble per la força oratòria, de gran pomeositat, però buida i aparent.

Parlava amb tal perfecció d'estil, que fins esdevenien dignes d'ésser escrites les seves explicacions.

Mai tingué la vana pretensió d'agradar ni emprava tampoc figures retòriques que desvien l'atenció de l'alumne, de l'exposició sòbria de la doctrina.

Menendez i Pelayo ha descrit de manera insuperable la tasca docent del Mestre. «Milà, diu, amplificava el menys possible, però fixava amb molta insistència els punts culminants per a que servissin com a tema de meditació als seus alumnes i anessin despertant en llur esperit l'hàbit de pensar, al què acostumaven estar aliens, per la seva educació no madurada.

Emprava qualque vegada el mètode sociàtil, però potser menys del necessari. Aclarava la lliçó amb pràctics exemples que solia portar escrits, no fiant-se ni amb això de la seva felicíssima i ben ordenada memòria.

Contrari a les vaguetats de l'Estètica pura, presentava sempre el fet artístic al costat de la teoria i feia freqüents aplicacions a les diverses arts, amb la qual cosa simplificava de manera insensible l'horitzó intel·lectual dels seus deixebles.

En la recomanació d'autors i llibres era molt prudent, abstenint-se de citar-ne alguns, ni per a refutar-los.

En la classe de Milà no es parlava més que d'Estètica i Literatura, s'hi respirava una atmosfera de puresa ideal i hom es sentia millor després d'oír aquelles plàtiques tan doctes i serenes, que reflexaven la consciència de l'home just, que jamai havia embrutit els seus llavis amb la hipocresia o la mentida.»

Per a retre merescut homenatge a la memòria de l'honorable figura del Mestre Milà, la Universitat de Barcelona va celebrar en 1908 un solemne acte en el qual Menendez i Pelayo va llegir-hi la seva «Semblança Literària», que pot dir-se, sense temor a exageració, que constitueix el monument més sòlid i perdurable—més que el mateix màrmol i bronze—que pugui aixecar-se a la memòria del gran Mestre.

R. TORRENT I ORRI